

হিচাপে বুজা হয়। অর্থনীতি, ব্যৱসায়ত যেনেকৈ লাভ-লোকচান, সঞ্চয়ৰ কথা থাকে তেনেকৈ অৰ্থক আধাৰ হিচাপে লৈ সময়ৰ লাভ-লোকচান বিচাৰ কৰা হৈছে। প্ৰতিচিত্ৰণ কৰিলে এই সম্পৰ্ক ধৰিব পৰা যাব।

অবাবতে নষ্ট	লোকচান
বেছি সময় নাই	সঞ্চয়
খৰচ	ব্যয়
কটোৱা	ব্যয়
বচোৱা	আয়

অৰ্থাৎ সময় অমূল্য ধন। সময়ৰ লগত সদায় মিতব্যয়ী হৈ চলিব লাগে।

Time is a moving object : যেতিয়া আমি চলমান বস্তু এটাৰ কথা কওঁ তেতিয়া আমি বস্তুটোৰ অৱস্থান সম্বন্ধেও বুজ লওঁ। বস্তুটোৰ নিজা একোটা অৱস্থান আৰু তাৰ গতিৰ সৈতে নিৰীক্ষকৰ সম্পৰ্কই নিৰ্ধাৰণ কৰে ইয়াৰ বোধ বিজ্ঞান। সময়ক আমি সেই আঁচনিৰ সৈতে তুলনা কৰোঁ। গতিকে সময় এটা ধাৰক, কাল হিচাপে বোধ বিজ্ঞানৰ দিশৰপৰা চাব পাৰি। অসমীয়া সমাজ জীৱনত প্ৰচলিত নিম্নোলিখিত ভাববোৰেই এই কথা প্ৰমাণ কৰিবলৈ সক্ষম হ'ব।

(চ) দিনটো/সময়বোৰ নাযায় নুপুৰায় লাগিছে।

(ছ) সময় কাৰো বাবে ৰৈ নাথাকে।

(জ) সময় বাগৰি যায়।

(ঝ) সময়ৰ টিকনি আগফালে উৰে।

(ঞ) সময়ক কোনে ধৰি ৰাখিব পাৰে/বাধা দি ৰাখিব পাৰে।

(ট) চকুৰ পচাৰতে দহ বছৰ পাৰ হৈ গ'ল।

উপৰিউক্ত বাক্যকেইটিৰ ভিতৰত (ঝ)ৰ বাহিৰে আটাইকেইটি বাক্যই স্থান পৰিৱৰ্তনৰ কথা কয় (ক স্থানৰপৰা খ স্থানলৈ গতি কৰিলে)। (ঝ) নম্বৰ বাক্যটিত যদিও স্থান সলনিৰ কথা ক'ব পাৰি তথাপি চিলা বা পতাকা এখনৰ দৰে কেন্দ্ৰিত হৈ বতাহত হালি থকা কথাও বুজিব পাৰি। যায়, উৰে, গ'ল আদি ক্ৰিয়াপদে সময়ৰ চলমান ধৰ্মক প্ৰতিষ্ঠিত কৰিছে। প্ৰতিচিত্ৰণ কৰিলে আমি পোৱা ধাৰণাত্মক মেটাফৰবোৰ হৈছে—

নাযায় নুপুৰায়	ধীৰ গতি
ৰৈ নাথাকে	বিৰামহীন গতি
বাগৰি যোৱা	গতিৰ প্ৰকাৰ
ধৰি ৰাখিব নোৱাৰি	অপ্ৰতিৰোধ্য
চকুৰ পচাৰতে	ক্ষিপ্ৰতা

চলমান বস্তু এটাৰ এই বৈশিষ্ট্যবোৰে সময়কো প্ৰতিনিধিত্ব কৰিছে। গতিকে সময় হৈছে এটা ধাৰক।

Time is space : অসমীয়া সমাজ

জীৱনত কিছুমান পৰিপ্ৰেক্ষাই সময়ক আঞ্চলিক ভাগ-বতৰা কৰি ৰাখিছে। অসমীয়া বেলা (আগবেলা, পাছবেলা, এবেলি, বেলিকা ইত্যাদি) শব্দটিয়ে আচলতে সময় আৰু স্থানৰ মাজত সামঞ্জস্য সৃষ্টি কৰে। বোধৰ জগতখনত এনে কিছুমান শব্দৰে সময়-স্থানৰ মান নিৰূপণ কৰি চলোঁ। যদিও তাৰ নিৰ্দিষ্ট কোনো মান বিচাৰ কৰিব নোৱাৰি, পৰিৱেশ আৰু অভ্যাসগত অৱস্থানে তাৰ সূচক নিৰ্ণয় কৰি লয় বুলি আমি সকলোৱে মানি চলোঁ। উদাহৰণস্বৰূপে অসমীয়া সমাজ জীৱনত প্ৰচলিত শালিকী পুৰা, কাহিলি পুৰা, বোৱাৰী পুৰা, ভৰ দুপৰীয়া, গধূলি, সন্ধিয়া, মাজৰাতি আদি যেন এটা পাইচিত্ৰৰ পাৰ্ছেণ্টেজ নতুবা ভূগোলৰ কিছু কিছু অঞ্চল। তলৰ ভাববোৰলৈ মন কৰিলে ধাৰণাটো স্পষ্টকৈ বুজিব পাৰি।

(ঠ) তিনিদিনৰ ভিতৰত/সময়ত কামটো শেষ কৰিবা।

(ড) পুৱা সাত বজাৰ আগতে বিছনা এৰিবা।

(ঢ) সি এপ্ৰিলত আহিব।

সেই ভাববোৰে সময়ৰ কিছুমান বহুমাত্ৰিক অৱস্থানৰ কথা কোৱা নিচিনা বোধ হয়। গতিকে মেজৰ ওপৰত কিতাপখন খোৱা অথবা ঘৰৰ ভিতৰত সি সোমাই থাকিলৰ দৰেই ই এক স্থানৰ কথা বুজাইছে। অসমীয়া জনজীৱনত বিচাৰ কৰা হয় যে উপযুক্ত সময়ত উপযুক্ত কাম কৰাটো বাঞ্ছনীয়।

Time is water : এই বৈশিষ্ট্যবদ্ধাৰা প্ৰধানকৈ সময়ৰ বিমূৰ্ত লক্ষণবোৰক পানীৰ ধৰ্মৰ সৈতে বুজিবলৈ চেষ্টা কৰা হৈছে। ইংৰাজীত **time flies** বুলি ক'বলৈ যিমান সহজ যেন লাগে ঠিক তেনেকৈ **time flows** বুলি ক'বলৈ অসহজ লাগে। সময় এখন বোৱঁতী নৈ কথাখাৰিয়ে আচলতে বৈ যোৱা পানীৰ ধৰ্মৰ ভাবটোৰ লগতহে সময়ক ৰূপকাত্মক কৰিছে। নিম্নোলিখিত ভাববোৰত পানীৰ ধৰ্মৰ কথা কেনেকৈ কোৱা হৈছে বুজিব পাৰি।

(ণ) সময়ত সকলো ঠাণ্ডা হৈ যাব।

(ত) সময়ে সকলো মটি পেলাব, সময়ে এদিন সকলো ধুই নিকা কৰি পেলাব।

(থ) পানীৰ নিচিনাকৈ টকা খৰচ কৰিছ।

তিনিটা বাক্যক পানীৰ তিনিটা ধৰ্ম প্ৰকাশ পাইছে ক্ৰমে শীতলতা, শোষণ ক্ষমতা আৰু সহজলভ্যতা (?) অথবা প্ৰচুৰতা। এই আটাইকেইটা ধৰ্মৰ উপলব্ধিয়ে অসমীয়া সমাজ জীৱনত সময়ৰ অন্য এটা উপলব্ধি দিবলৈ চেষ্টা কৰিছে।

Time is medicine : ঔষধৰ দৰে ৰোগ আৰোগ্যৰ বাবেও যেন সময়ক ব্যৱহাৰ

কৰা হয়। এই ভাবকেইটালৈ মন কৰা হওক—

(দ) সময়ে সকলো ঠিক কৰি পেলাব।

(ধ) সময়েই আটাইতকৈ উত্তম মহৌষধ।

প্ৰতিচিত্ৰণৰ যোগেদি বুজিব পাৰি যে এই ভাববোৰে আচলতে ঔষধৰ গুণবোৰক প্ৰতিনিধিত্ব কৰি উপশম কৰিব পৰা ক্ষমতাৰ কথা কৈছে। সেই গতিকে সময়ক একপ্ৰকাৰৰ বৈদ্য, ঔষধ হিচাপে বুজিবলৈ যত্ন কৰা হৈছে। এইবিলাকৰ উপৰিও অসমীয়া গীতি সাহিত্যত সময়ৰ উপলব্ধি কেনেকৈ হৈছে বুজ ল'বলৈ তলৰ উদাহৰণকেইটালৈ চকু ফুৰালেই বুজিব পাৰি।

(ন) “জীৱন ঘড়ীৰ প্ৰতিটো পল যেন গলি গলি গ'ল” (বৰফৰ দৰে ধৰ্মবিশিষ্ট)

(প) “পল পল দণ্ড কৰি, সময় গৈছে উৰি, পাখি লগা কাঁড়ৰ নিচিনা অবিৰাম” (গতিশীলতা)

(ফ) “পল অনুপল কৰি ডাঁৰ দিন মাহ চৰি যুগ যুগ পাৰ হৈ যায়” (গতিশীলতা)

(ব) “গোটোৱা গোলাপ কলি থাকোঁতে সময় সখি জীৱনৰ সোঁত বলি যায়” (গতিশীলতা অথবা মূল্যবান সামগ্ৰী)

যেতিয়া লেকফ আৰু জনছনে মন্তব্য কৰিব খোজে যে “the westernisation of cultures throughout the world is partly a matter of introducing the time is money metaphor into those cultures,”^১ আমি তেতিয়া বিশ্লেষণবোৰলৈ লক্ষ্য কৰিম। মেটাফৰ সৃষ্টিৰ ক্ষেত্ৰত সংস্কৃতিৰ অনুদান নিশ্চিতৰূপে লক্ষ্যণীয়। সংস্কৃতিৰ ভিন্নতাৰ বাবে একোটা সংজ্ঞাৰ বাবে অৱধাৰণাবোৰ বেলেগ হয়। ই সংস্কৃতি আৰু ভাষাটোৰ স্বকীয় বোধ সংৰচনা। সময় নামৰ ধাৰণাটোৰ ক্ষেত্ৰতে আমি বহুতো পৃথক আৰু স্বকীয় অৱধাৰণা দেখিবলৈ পালোঁ। গতিকে ক'ব পাৰি যে অসমীয়া ভাষা-সংস্কৃতিত সময়ক এবিধ মূল্যবান সামগ্ৰী, এক গতি, এক অৱস্থান, পানী আৰু ঔষধ হিচাপেও বুজা যায়।

তথ্যসূত্ৰ :

১ Lakoff, G. and Johnson, M. Conceptual Metaphor in Everyday Language. The Journal of Philosophy, 77 (8) 453-486, 1980. 10.2307/2025464.

২ Johnson, M. and Lakoff, G. Metaphors we live by. University of Chicago Press Chicago and London, 2003.

৩ শৰ্মা, তীৰ্থনাথ, সাহিত্য-বিদ্যা পৰিক্ৰমা, বাণী প্ৰকাশ, গুৱাহাটী, ২০১০।

ঠিকনা : গৱেষক ছাত্ৰ, তেজপুৰ বিশ্ববিদ্যালয়, শৰাইঘাট ছি ভি ৰমন ছাত্ৰ নিৰাস, নপাম-৭৮৪০২৮, ফোন : ৮০১১৬৩৭৯২১